

ENSÀR'I SEVMEK*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm. Bi'smi'l-lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehu kâl:

الْأَنْصَارِ شِعَارٌ، وَالنَّاسِ دِثَارٌ؛ وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ
اسْتَقْبَلُوا وَاوْدِيًّا أَوْ شِعْبًا، وَاسْتَقْبَلَتِ الْأَنْصَارُ
وَاوْدِيًّا، لَسَلَكْتُ وَاوْدِيَّ الْأَنْصَارِ؛ وَلَوْ أَلْهَجَرَةُ،
لَكَ نَتِ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ

(ه. عن عبد المهيمن بن عباس بن سهل عن سعد عن أبيه عن جده)

RE. 192/2 (*El-ensàru şîârun, ve'n-nâsü disârun; velev enne'n-nâse istakbelû vâdiyen ev şî'ben, ve'stakbeleti'l-ensàru vâdiyen, leselektü vâdiye'l-ensàri; ve levle'l-hicretü, leküntü'mreen mine'l-ensàri.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Seyyidü’s-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

Şöyle sizlere bir kere daha göstermiş olayım:

Bu İzmir’de yapılan İlim Adamı Yetiştirme Derneği’nin mektebi. Dört katlı bir mektep yaptırıyorlarmış. Bin beş yüz çocuk alacak kapasitede... Tabi milyonlara mal olmuştur.

Biz de şurada ufak bir şey, camimizin avlusunda yapılmaya niyet edildi. Tabi bunlar kadar büyük ve intizamlı olmaz ama yine 5-10 kuruşa muhtaç.

Şimdi şu tahtalara ne kıymet biçerseniz? Kim bilir kaç lira tutmuştur. Bunlar hep cemaatin yardımına bakan şeylerdir.

Bugünkü yardımlar öyle 5-10 lira ile olmuyor. Onun için sizin hamiyetlerinize, vicdanlarınıza müracaat ederek yardımlarınızın daha düzenli

bir şekilde olmasını rica edeceğim. Ki, bu ne bizim malımız olacak ne de sizin. Umumi bir yerdir. Buradaki sevaplar hepimizin defterine aynen geçecektir.

Mesela şu camiyi bir kişi yaptırmış. Bu camiyi 1000 kişi de yaptırsaydı bu bin kişi de aynı sevabı alacaktı. Bir kişi için bugün ne kadar sevap oluyorsa o 1000 kişi de aynı sevabı alır. Cenâb-ı Hak birine verip de diğerine;

“—Senin paran azdı da sen az verdin, sana az sevap verilecek!” demez, aynı sevabı hepsine verir.

Onun için o hayırlara iştiraklar büyük faydalar sağlar. Bu kadar büyük bir şeyi mesela yalnız başımıza yaptırmaya gücümüz yetmez ama mesela kudretimizin nisbetinde yardıma gücümüz yeter. Ve bu kudretimizin nisbetindeki yardımları kısmak da, bahillik tâbir edilen sıkılığın alâmetidir. Ki, içerisi hayırlara iştirak etmesini istemiyor. Nefsin veyahut şeytanın iğvâları vardır.

Bunlardan kendimizi Allah muhafaza etsin, kurtarsın...

a.Ensar'ın Şerefi

İbn-i Mâce, Abdülmüheymin ibn-i Abbas ibn-i Sehl'den, o Sa'd'tan, o da babasından, o da dedesinden rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

الْأَنْصَارُ شِعَارٌ، وَالنَّاسُ دِثَارٌ؛ وَلَوْ أَنَّ النَّاسَ
اسْتَقْبَلُوا وَاوْدِيَاءَ وَشِعْبًا، وَاسْتَقْبَلَتِ الْأَنْصَارُ
وَاوْدِيَاءَ، لَسَلَكْتُ وَاوْدِيَةَ الْأَنْصَارِ؛ وَلَوْلَا الْهِجْرَةُ ،
لَكَ نَتِ امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ

(ه. عن عبد المهيمن بن عباس بن سهل عن سعد عن أبيه عن جده)

RE. 192/2 (*El-ensàru şîârun, ve'n-nâsü disârun; velev enne'n-nâse istakbelû vâdiyen ev şî'ben, ve'stakbeleti'l-ensàru vâdiyen, leselektü*

vâdiye'l-ensàri; ve levle'l-hicretü, leküntü'mreen mine'l-ensàri.)

(*El-ensàru şîârun*) “Ensar iç gömleği gibidir. (*Ve'n-nâsü disârun*) Diğer insanlar da dış esvabı gibidir. (*Velev enne'n-nâse istakbelû vâdiyen ev şî'ben*) Bütün insanlar bir tarafı tutsalar, (*ve'stakbeleti'l-ensàru vâdiyen*) Ensar da bir tarafı tutsa, (*leselektü vâdiye'l-ensàri*) ben Ensar'ın tarafını tutarım. (*Ve levle'l-hicretü*) Arada hicret olmasa idi, (*leküntü'mreen mine'l-ensàri*) ben de Ensar'dan bir kimse olurum.”

¹ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.193, no:160; Abdülmüheymin ibn-i Abbas ibn-i Sehl'den, o Sa'd'tan, o da babasından, o da dedesinden.

Buhârî, *Sahih*, c.XIII, s.224, no:3985; Müslim, *Sahîh*, c.V, s.291, no:1758;

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.42, no:16517; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.339, no:12723; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.162, no:33036; Abdullah İbn-i Zeyd İbn-i Asım RA'dan.

Bu dersimizde Cenâb-ı Peygamber Efendimiz *Ensar*'ı methediyor. *Ensar*, Medine-i Münevver'e'nin yerli müslümanları. Medine-i Münevver'e'deki yerli müslüman halka *Ensar* derler. *Ensar*, nusretten gelir ve yardım ediciler demektir.

Peygamber Efendimiz SAS Mekke-i Mükerre-me'den muhacir olarıktan bazı arkadaşları ile beraber Medine-i Münevver'e'ye geldiği vakitte, Medine-i Münevvereliler onları bağırlarına bas-tılar. Öyle bir basışla ki bütün varlıklarıyla be-raber. Bir kere düşmanlarına karşı harbe gittiler, harp de ettiler.

“—Sen bizden değilsin, sen Mekkelisin. Bizim senin için muharebe etmeye ne mecburiyetimiz var?” demediler.

Rasûlüllah'ın muhafazası ve müdafaası ve İslâm dininin yayılması için ehl-i Medine var kuvvetleriyle çalıştılar, verdikleri sözlerde durdular. “Biz seni koruyacağız bize gel!” dediler ve korudular.

Onun için, Rasûlüllah'ın indinde Ensar'ın kıymeti çok yüksek. Çok seviyor onları. Onun için diyor ki:

(*El-ensâru şîârün*) “Ensar şîardır.” *Şîâr*, iç giyilen gömlek. Ensar böyle bir millettir, yani iç adamıdır. (*Ve'n-nâsü disârun*) Diğer insanlar da dış esvabıdır. Şu üstümüze giydiğimiz latalar, ceketler, mintanlar gibi.”

(*Ve lev enne'n-nâse istakbelû vâdiyên ev şî'ben*) “Eğer insanlar bir vadiye veyahut şıab denilen iki vadi arasındaki kısma bakıp oraları beğenirler de oraya doğru akarlarsa... Orada oturacaklar, oraları vatan ittihaz edecekler. (*Ve'stakbeleti'l-ensâru vâdiyên*) Ensar da başka bir tarafa, başka bir vadiye gitti. ‘Biz de burada oturacağız’ dediler. (*Leselektü vâdiye'l-ensâri*) Ensar ne tarafa gittiyse, ben de onların gittiği yere giderim!” diyor.

İnsanlar o tarafı beğenmişler oraya gidiyorlar. Gide dursunlar, onların gittiği yer ne kadar güzel de olsa; suyu var işte şusu var havası var, bilmem nesi var. Çok güzel bir yer ama Ensar başka bir tarafa gitmiş. Ensar nereye gittiyse ben de oraya giderim. Ensar'ın gittiği vadiye giderim ben de.”

Yani onları çok seviyor da, insan sevdiği adamın arkasından gider ya. Onları sevdiği için, “Onlar nereye giderse ben de onların arkasından oraya giderim.” diyor.

Tabi bu, onlardan görmüş olduğu güzel ahlâktan dolayı. Onlar komşuluk haklarına çok güzel dikkat ediyorlar, riayet ediyorlar. Sözlerine, ahidlerine de vefa ediyorlar. Onun için Rasûl-ü Ekrem onlarla beraber olmayı istedi. Onlara uymak cihetinden değil. Fakat onların hüsn-ü ahlâklarına bayıldı diyeceğiz artık.

Sevdiği için onları, “Onlar nereye giderse ben de onların gittiği yere giderim.” dedi ama uymak meselesi başka. Peygamber SAS kendisine uyulandır, uyucu değildir. Kendisi başkalarına

uysun, o peygamberlik şânına yakışmaz. Peygamberliğin şânı hep bütün müslümanların ona uyması... Biz de tâbi ona uyarız. Herkesin ona uyması lazımken, Rasûlü Ekrem SAS burada güzel bir incelik gösteriyor.

“—Ben peygamberken, bütün insanların bana uyması lazım gelirken, bakın bana. Ashabım nereye gidiyorsa, ben onların gittiği yere gidiyorum. Siz de böyle birbirinize muvâfakat gösterin. Siz de böyle benden ders alarak muvâfakat gösterin birbirinize...”

“—Yok sen o tarafa gidiyorsun, yok ben bu tarafa gideceğim!”

Müslümanlıkta bu yok. Herkeste birlik var, ikilik yok. İkilik olduğu yerde Müslümanlık olmaz.

Bunu müslümanlara bugün duyurmanın imkânı yok. Çünkü müslümanın adı var bugün, gölgesi var. Hakiki müslüman ikiliği katiyen ihdas etmez, çünkü imanı razı olmaz. İmanı ikiliğe razı olmaz müslümanın. Müslüman ikiliğe razı olmaz. Hangi cepheden bakarsan bak Müslümanlığın imanı, vicdanı, insaniyeti ikiliğe razı olmaz. İkilikte bölünme var, ayrılık var. Sen bir tarafa ayrılıyorsun, ben bir tarafa ayrılıyorum. Halbuki bizim birleşmemiz lazım. Bu birleşmeyi bırakıyoruz;

“—Eh sen o tarafı tercih ediyorsan, ben bu tarafı tercih ediyorum. Senin yolun yanlış. Asıl yol benim yolumdur.” deyip de ayrılık göstermek müslümanlığa yakışmaz.

Onun için ki burada Efendimiz SAS bize güzel bir ders veriyor. İsteseydi, “Ben buraya gidiyorum, gelin arkamdan!” derdi.

Tabiatıyla mecburdu onlar Peygamberin arkasından gelmeye. Peygamber ne tarafa giderse, herkesin o tarafa gitmeye mecburiyeti var. O mecburiyet olduğu halde bile Peygamber SAS Ensar’a uymayı tercih etti, uymaklığı tercih etti. Siz de böyle uyucu olunuz.

Onun için uyuculuktan başka yol ihdas edenlerin yolları şeytanî yoldur, Allah yolu değildir. Allah yolu tevhid yoludur. Tevhid burada birliği gösteriyor. Tevhidin işareti birliktir. O birliği bozmak İslâmiyet’e hıyanet etmektir. Hangisi olursa olsun.

Bu birliğin ayrılığında olan şeyleri destekleyenler de aynı şeytanın yolunu destekleyenler gibidir. Burası çok mühimdir.

Ama bakıyorsun ki hep yollar Allah yolu diye çağırıyor insanları. Hep yollar aldatırken bize Allah yoludur diye çağırıyor. Ama insanda zekâ var, düşünce var, bulacak onu.

Allah yolunda ayrılık yok, neden ayrılıyorsun sen? Niçin sen kendini beğeniyorsun da başkalarını beğenmiyorsun? Onlar da Allah’ın kulu, onlar da Allah’ın yolunda ya? Onlar da Allah yolunda olduğu halde sen onların yolunu beğenmiyorsun da yol benim yolumdur diyorsun. Ne mâlum?

Yol Allah’ın yolu, başka yol yok! Bölücülük daima fitne fesadı mucip olan şeylerdir. Allah onlardan saklasın...

Bakın Şimdi:

Ben Mekkeliyim. Mekkeli olmaklığımla beraber Őu hicreti yaptım. Bu hicreti bana yap diyen Allah. Allah'ın emri ile ben Mekke'yi, doğduğum yeri bıraktım Medine-i Munevvere'ye geldim, hicret ettim. (Ve levle'l-hicretü. leküntü mine'l-ensâri) “Eğer bu hicret olmasaydı, ben Medineli olmak, Ensar'dan bir insan olmak isterdim.”

Ensar'ın arasında bir insan olmak isterdim. Çünkü huyları güzel, ahlâkları güzel, tabiatları güzel. Onlardan bu huylar, ahlâklar siner insana. Tabiatlar insana sindiği için, bu siniŐe ben de iştirak ederdim ki, bu iyi huylar benden de gelecek nesillere intikal etsin.

Binâen aleyh Mekkeliler bunu yapmadı. Yapmadığı için meselâ Mekke'nin halkında Őiddet var ve benlikçilik var. O benlikçiliği dolayısıyla, “Őu hicret emri olmasaydı, ben Ensar'dan biri olurum.”

Çünkü Mekkeliler de bu huy yok. Bu huy olmadığı için Rasûlü Ekrem böyle îmâen buyurmuşlar.

Halbuki dün bir eser okuyordum da, o eserde de hicret etmeyen insanı makbul saymıyor. Bir yere kökleŐiyor insan, kazıklaŐıyor. Orasını vatan ittihaz ediyor, orada yaŐamayı tercih ediyor. Orasını terk etmeye imkân bulamıyor, “İŞte servetim var, malım var, mülküm var, geçimim buradandır.” diyerekten oraya saplanmış, artık zamanın geliŐleri ne kadar bozuk olursa olsun, orasını bırakamıyor.

Halbuki müslüman nerede dininin, imanının rahat edebileceği yeri hepsi vatanıdır müslümanın. Burada olmuyorsa kalkar öteki tarafa gider. Bu kalkıp da öteki tarafa gitmek kendisine zor geliyor, oradan kalkıp başka tarafa gitmek kendisine zor geliyor, bu hicret denilen şeyi yapmıyor. Bu musibetlere razı oluyor. Musibetlere razı;

“—Ne olursa olsun, işte burası iyi yer. Burada geçimim güzel benim. Artık ne yapacağım da burasını terk edeceğim de başka yere gideceğim!” diyor.

Bu şekildeki bir düşünce mezmum bir şey, bu yanlış bir düşünce. Halbuki hicrette çok faydalar var. Bir kere Allah’a güven var. Allah’a itimat ediyor, Allah’a bağlanıyor, “Benim sahibim Allah’tır. Rızkımı nerede olsa bana verecek.” diyor. “Rızkım muhakkak burası için takdir olunmuş değil. Nerede olursam, Allah benim rızkımı verecektir.”

Rızık demek mal biriktirmek demek değildir. Biriktirdiğin mal senin rızkın değil, kim bilir kimler yiyecek onları? Kim bilir kimlerin rızıklarını topluyorsun sen? Rızık senin boğazından geçendir. Senin boğazından geçeni, Allah nerede olsa sana verecektir. Onun için hiç korkma!

Binâen aleyh hicret korkudan ileri geliyor. Korkuyor, gidersem aç kalırım diyor, beslenemem diyor, işte dostlarımı terk edemem diyor.

Halbuki asıl şu tasavvuf denilen şeydeki kaidelerden birisi de, hicretü'l-vatan ve hicretü'l-ihvandır. Vatanı terk edip başka bir yere gideceksin. Kardeşleri, bugünkü edindiğin dostları terk edip başka dostlar bulacaksın. Bu sebeple kendine uygun dost bulmak için, kendine uygun dost bulabilmek için yer değiştireceksin. Nerede kendine uygun dost bulursan, oraya gideceksin.

Ama diyeceksin ki bugün dünyanın her tarafı bir. Neresi olursa olsun, dünyanın her tarafında bugün Allah'ın güzel insanları vardır. Güzel insanların bittiği gün kıyamet kopar.

b. Ensar Benim Dostlarımdır

İbn-i Adiy, Dâra Kutnî ve İbnü'l-Cevzî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

الْأَنْصَارُ أَحِبَّائِي، وَفِي الدِّيْنِ إِخْوَانِي، وَعَلَى
الْأَعْدَاءِ أَعْوَانِي

(عد. قط. في الأفراد، وابن الجوزي عن أنس)

RE. 192/3 (*El-ensâru ahibbânî, ve fi'd-dîni ihvânî, ve ale'l- a'dâi a'vânî.*)

² Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.III, s.265, no:1771; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.I, s.119, no:404; İbnü'l-Cevzî, *İtelü'l- Mütenâhiyye*, c.I, s.285, no:460; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.188, no:858; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.14, no:33746; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.46, no:10218.

Yine Ensar'ı methederekten.

(*El-ensâru ahibbânî*) “Ensar benim dostlarımdır, (ve *fi'd-dîni ihvânî*) dinde de kardeşlerimdir. (Ve *ale'l-a'dâi a'vânî*) Düşmanlarıma karşı da bana yardımcıdırlar.” buyurmuşlar.

Binâen aleyh dost dediğin, ihvan dediğinin böyle olması lazım. Dostun birbirine kardeşçe bağlanması ve birbirinin düşmanlarına karşı birlik yapması lazım. Düşmanlara birlik yapılmadıkça, yardım olmadıkça insan kendisini müdafaa edemez, cemiyetini de müdafaa edemez. Cemiyetin müdafaası müslümanların birleşmesine bağlı. Müslümanlar birleşmedikçe düşmanlara karşı daima zebun ve mağlup durumdadırlar.

c.Münafıklar Ensar'ı Sevmez

İbn-i Ebî Şeybe, Berâ ibn-i Âzib RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الْأَنْصَارُ لَيْ حِبِّهِمْ إِلَّا مِمْؤْمِنٌ، وَلَيْ بُغِضِهِمْ
إِلَّا مِمْ نَافِقٌ، فَمَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ
أَبْغَضَ اللَّهَ

(ش. عن البراء)

³ Buhârî, *Sahîh*, c.XII, s.136, no:3499; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.220, no:110; Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.406, no:3835; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.292, no:18599; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.85, no:479; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.99, no:728; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.157, no:33019; Berâ ibn-i Âzib RA'dan.

RE. 192/4 (*El-ensàru lâ yuhibbuhüm illâ mü'minün, ve lâ yübgiduhüm illâ münâfikun; femen ehabbehüm ehabbehu'llàhu, ve men ebgadahüm ebgadahu'llàhu.*)

(*El-ensàru lâ yuhibbuhüm illâ mü'minün*)
“Ensar’ı ancak mü’min sever. (*Ve lâ yübgiduhüm illâ münâfikun*) Münafıktan başkası da onlara buğz etmez. (*Femen ehabbehüm ehabbehu'llàhu*) Kim onları severse, Allah da onu sever. (*Ve men ebgadahüm ebgadahu'llàhu*) Kim onlara buğzederse, Allah da onlara buğz eder.”

Ensar denince bir kişiyi söylemiyor, üçünü beşini söylemiyor, bütün Ensar’ın topunu söylüyor, yani ehl-i Medine’nin hepsi. Bâhusus daha zengin tabakada yaşayan insanlar Medine-i Münevvere’ye gidiyorlar mesela, orada bu müreffeh hayatı bulamıyor. İstiyor ki burada da nasıl buzdolabı, odası, karyolası, ötesi berisi hep muntazam olsun. Orada ona hizmetçiler ona göre. Orada onu bulamayınca onları başlıyor ayıplamaya:

“—Şöyle adamlar, böyle adamlar, şöyle insanlar, böyle insanlar. Bizim paralarımızı aldılar da, bize bakmadılar da, filan da...”

Ha, bu da münafıkların alâmetidir. Sen evvelki devirde geleydin, yahut el’an da oralarda olsaydın ne olurdu senin halin?

Halbuki bir müslümanın bir müslümanı hor ve hakir görmesi doğru değildir. Onu hor görüyor hakir görüyor. Halbuki orası Rasûlüllah’ın

memleketi. Onlar da Rasûlullah'ın oradaki bekçileri... O vazifeyi, o devleti onlara vermiş Cenâb-ı Hak... Orada kıldığın bir namaz, burada kıldığın bin namaza muadil. Kıymeti de Rasûlullah'ın yüksekliği nisbetinde yüksek oluyor orada.

Binâen aleyh, orada hata görmek, kusur görmek, ayıplamak... Bunlar haddizatında çok çirkin şeylerdir. Beşeriyet itibariyle hepimizde bir kusur vardır. Bize düşen vazife, karşımızdaki insanlarda bir kusur görüyorsak, o kusuru telafi edebiliyor muyuz?

Onun elinden tutabiliyor muyuz? Ona yardım edebiliyor muyuz? Onu kalkındırabiliyor muyuz? Bize düşen vazife bu... Bunu yapmayıp da, yalnız onları ayıplamakla kalmak kadar fena bir şey yok.

Onun için, mü'min denildiği vakitte, tabii bunun fakiri var, hastası var, miskini var, zayıfı var, zengini var, hepsi var. Çeşitli insanlar işte ama hepsi mü'min kelimesinin altındadır. Bunların hepsi mü'mindir, ne kadar iyi veya kötü olsa da...

İşte bunu insanlara anlatamayız biz şimdi. Tabaka tabaka bölünmüş bugün insanlar. E benim tabakam yüksek bir tabaka... Kendinden aşağı tabakayı hor görmek bir âdet olmuş, beğenmemek bir âdet olmuş.

“—E niçin hor görüyorsun?”

“—Miskin herif, tembel herif... İşte cahil herif!”

Çeşitli tâbirler bulunur, söylenir.

Sen onun yerinde olsaydın, seni yaradan onun yerinde seni yaratsaydı ne yapardın sen? Sana babandan bir servet kalmış, yahut çalışmışsın da almışsın bu serveti. Ya onun gibi bir beceriksiz yaratsaydı da Allah seni, tuttuğun işler rast gelmeseydi de bir fakir duruma düşeydin, bir miskin durumuna düşeydin, işini beceremez duruma düşeydin ne yapacaktın o zaman sen? Ne yapardın yani, elinden ne gelirdi?

Bir şey gelmez, sürüklenir dururdun.

Binâen aleyh sana düşen vazife, o hor gördüğün adama yardım etmektir. Hor gördüğün beğenmediğin adama yardım etmek, elini öpüp onun duasını almak. Yoksa onu hor görüp de, hakir görüp de onu rüsvay eder bir derecede sözler sarf etmek, müslümana değil insana bile yakışmaz. Müslüman ise hiç yapmaz bunları.

Müslüman daima herkesi kendinden iyi, kendinden üstün görmelidir. Müslüman ne kadar âbid de olsa, zâhid de olsa, sofı da olsa, alim de olsa, bilgin de olsa, milyoner de olsa daima kendisini herkesten aşağı görmesi, herkesi kendinden üstün görmesi lazım! Bunu göremiyorsa, gözlerinde bozukluk vardır onun.

Onun için 1087 ve 1088 numaralı Buhârî hadislerini okumanızı çok rica ederim. Hem tekrar tekrar okuyun! Çünkü birden anlaşılmaz ve tekrar tekrar okununca daha güzel anlaşılır. Müslümanlığı orada güzel açıklamıştır.

d.Müslüman Müslümanın Kardeşidir

Buhârî, *Tecrid-i Sarih Tercümesi*, no:1087.
hadis-i şerif.

Buhârî ve Müslim, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayetetmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

أَلَمْ سَلِمَ أَخٌ وَ أَلَمْ سَلِمَ، لَ يَظْلِمُ هَ، وَ لَ ي سَلِمُ هَ؛ مَ
نُ كَانُ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ، كَانُ اللّٰهُ فِي حَاجَتِهِ؛ وَمَنْ
فَرَّجَ عَنْ مَسَلِمٍ كَرْبَةً، فَرَّجَ اللّٰهُ عَنْهُ بِهَا كَرْبَةً مِنْ
كَ رَبِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ وَمَنْ سَتَرَ مَسَلِمًا، سَتَرَهُ اللّٰهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(خ.م. عن ابن عمر)

(*El-müslimü ehu'l-müslimi, lâ yazlimühû, ve lâ yüslimühû; men kâne fî haceti ahîhi, kâne'llàhu fî hàcetihi; ve men ferrace an müslimin kürbeten, ferraca'llàhu anhü bihâ kürbeten min kürebi yevme'l-kıyâmeti; ve men setera müslimen, seterahu'llàhu yevme'l- kıyâmeti.*)

(*El-müslimü ehu'l-müslimi*) “Müslüman, müslümanın kardeşidir. (*Lâ yazlimühû*) Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, (*ve lâ yüslimühû*) onu düşmana teslim etmez.”

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.VIII, s.309, no:2262; Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.458, no:4677; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.325, no:1346; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.41, no:4248; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.4105, no:9650; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.309, no:7291; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.287, no:13137; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

(*Men kâne fî haceti ahîhi*) “Kim müslüman kardeşinin ihtiyacını giderirse, (*kâne’llàhu fî hàcetihi*) Allah da onun ihtiyacını giderir.”

(*Ve men ferrace an müslimin kürbeten*) “Kim bir müslümandan bir sıkıntıyı giderirse, (*ferraca’llàhu anhü bihâ kürbeten min kürebi yevme’l-kıyâmeti*) Allah-u Teâlâ da o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir.”

(*Ve men setera müslimen*) “Kim bir müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, (*seterahu’llàhu yevme’l-kıyâmeti*) Allah-u Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.”

Müslümanların kardeşliği din itibariyledir. Din kardeşliği, kan kardeşliğinden daha önceliklidir. Bu kardeşlik, hür, köle, akıl bâliğ ve mümeyyiz olan herkesi içine alır. Bu sebeptendir ki, köle olanlar bile sahiplerinin kardeşi sayılırlar. Bu kardeşliğin gereği, mü’minler arasında şefkat ve merhametin, yardımlaşma ve dostluğun her an güçlenerek ve artarak gelişip yaygınlaşması olmalıdır.

İslâm dini, her çeşit zulüm ve haksızlığın, herhangi bir insana yapılmasını caiz görmez. Ancak kendilerine ve başkalarına zulmedenlere karşı alınan tedbirler ve verilen ceza, zulüm ya da haksızlık olarak nitelendirilemez. Şirk ve küfür bir zulümdür. İslâm, insanların şirkte ve küfürde kalmalarına, şirki ve küfrü meşru göstermelerine, ya da yaymalarına müsamaha ve müsaade etmez. Böyle davrananlara karşı, Allah’ın emrettiği ve prensiplerini vaz ettiği

ölçüler içinde hareket eder. Bunu yaparken adalet kaideleri dışına çıkmaz.

Burada, özellikle anılan müslümana zulmetme-
me ise, onunla olan din kardeşliği hukukuna en
iyi şekilde uyma ve hem kanûnî, hem de ahlâkî
görevlerini eksiksiz yerine getirme, herhangi bir
şekilde haksızlık yapmama emrinden ibarettir.

Müslümanlar, birbirlerinin ihtiyaçlarını gider-
mede de kardeşliklerinin gereğini yerine geti-
rirler. Çünkü insanlar birbirine muhtaçtırlar. Bu
ihtiyaçlar, mutlaka maddî alanda olmayabilir.
Manevî yardımlaşma da en az maddî olan kadar
kıymeti hâizdir.

Bir müslümanın ihtiyacını gideren kimsenin
ihtiyaçlarını da Allah'ın gidereceğinin va'd
edilmesi, bu davranışın ne kadar faziletli bir iş
olduğunu anlamamıza yeterli delil teşkil eder.

İnsan, hayatında küçük veya büyük çeşitli sıkın-
tılarla karşılaşabilir. İnsanı üzen, hüznölendiren
her şey bir sıkıntıdır. Sıkıntıları gidermede de
müslümanlar birbirlerinin yardımcılarıdır.
Tıpkı ihtiyaçları gidermede olduğu gibi, bu ko-
nuda da Allah'ın mükâfatına nâil olurlar. Bu
mükâfat, Allah'dan başka hiçbir dost ve yar-
dımıcının olmayacağı kıyamet gününde O'nun
yardımını hak etmiş olmaktır. İnanan insan için
bundan büyük bir saâdet düşünülemez. Çünkü
o günde herkesin Allah'ın sonsuz merhametine
ihtiyacı olacaktır. Dünyada hayırlı ameller iş-
leyenler, karşılığını kıyamet gününde mutlaka
göreceklendir.

e.Müslüman Kardeşine Yardım Etmek

Buhârî, *Tecrid-i Sarih Tercümesi*, no:1088. hadis-i şerif. Buhârî ve Müslim, Enes ibn-i Malik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

اَنْصُرْ اَخَاكَ ظَالِمًا اَوْ مَظْلُومًا، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا
رَسُوْلَ اللّٰهِ، اَنْصُرْهُ اِذَا كَانَ مَظْلُومًا، اَرَأَيْتَ اِ
نْ كَانَ ظَالِمًا، كَيْفَ اَنْصُرْهُ؟ قَالَ: تَحْجُزْهُ اَوْ
تَمْنَعْهُ مِنَ الظّٰلِمِ، فَاِنَّ ذٰلِكَ نَصْرُهُ
(بخ.م. عن أنس)

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.863, no:2312; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.210, no:2181; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.99, no:11967; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.571, no:5167; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.346, no:576; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.449, no:3838; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.101, no:7606; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.94, no:11290; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.94; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.411, no:1401; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.375, s.646; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.83; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.321; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.358, no:7458; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.122, no:229; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.V, s.338, no:40057; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.III, s.93, no:1092; Hâris, *Müsned*, c.III, s.238, no:747; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.431, no:1757; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.570, no:5166; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.202, no:649; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.210, no:679; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.401, no:2753; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.345; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.414, no:7204, 7205; *Keşfü'l-Hafâ*, c.1, s.241, no:631;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.VII, s.76, no:5840; RE. 84/7.

(Ünsur ehàke zàlimen, ev mazlûmen, fekàle racülün: *Yâ rasûla'llàh, ensurhü izâ kâne mazlûmen, eraeyte in kâne zàlimen, keyfe ensuruhû? Kàle: Tahcüzühû ev temneuhû mine'z-zulmi, feinne zâlike nasruhû.*)

(Ünsur ehàke zàlimen, ev mazlûmen) “Kardeşin zàlim de olsa, mazlum da olsa ona yardım et!”

(Fekàle racülün) Bir şahıs dedi ki: (*Yâ rasûla'llàh, ensurhü izâ kâne mazlûmen*) “Yâ Rasûlallah, mazlumken yardım etmeyi anlıyorum, tamam; (*eraeyte in kâne zàlimen keyfe ensuruhû*) ama zàlimken ona nasıl yardım edeyim? Yardım edersem ben de zàlim olmaz mıyım?..”

(Kàle) Peygamber Efendimiz de buyurdu ki: (*Tahcüzühû ev temneuhû mine'z-zulmi*) “Zàlimin zulmünü engellemeğe çalışırsın, zulmü yaptırtmazsın; (*feinne zâlike nasruhû.*) bu da senin ona yardımındır.”

Bakın, ne kadar müsbet bir güzel şey tavsiye ediyor Peygamber SAS Efendimiz. Zàlimin zulmünü yaptırmamağa çalışmak, yapmasını engellemeğe çalışmak, ona yardım oluyor.

İşte biz de günahkârı günahından döndürmeğe çalışacağız. Acıyacağız;

“—Bu benim kardeşim, bu müslüman, müslüman evlâdı... Hazret-i Adem'in evlâdından, hemcinsimden, Benî Adem'den benim gibi bir beşer... Yazık, eğer bu kafa ile giderse, davranışlarını devam ettirirse, dünyada da hayatı mahvolur; ahirette de cehenneme düşer, azab görür. Ben buna acıyorum, bunu kurtarmağa çalışacağım!” diyeceğiz.

Müslümanın genel vasfı bu olması gerekiyor. Merhametli olacak. Bütün insanlara karşı merhametli olacak... Kötü insanları da doğru yola çekmek suretiyle, merhametliliği olacak.

f. Ancak Mü'minler Ensar'ı Sever

Tayâlisî Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

الْأَنْصَارَ رَأْيَةَ الْمُؤْمِنِينَ وَآيَةَ الْمُؤْمِنِينَ، لِي
حِبِّهِمْ إِيَّاهُمْ وَمِنْهُمْ، وَلَئِنْ بَغِضْتَهُمْ إِلَّا مَنَافِقٌ
(ط، عن أنس)

RE. 192/5 (*El-ensàru âyetü'l-mü'minîn ve âyetü'l-münâfikîne, lâ yuhibbuhüm illâ mü'minün, ve lâ yübğiduhüm illâ münâfikun.*)

Bu da yine aynı hadisin başka bir tâbir ile ifadesidir.

(*El-ensàru âyetü'l-mü'minîn*) “Ensar, mü'minlerin alâmetidir, (*ve âyetü'l-münâfikîne*) münafıkların da alâmetidir. (*Lâ yuhibbuhüm illâ mü'minün*) Onları ancak mü'minler sever, (*ve lâ yübğiduhüm illâ münâfikîn*) ve onlara ancak münafıklar buğz eder.”

Nusret mü'minin alâmetidir, mü'minler daima birbirine yardım etmekle mükellef ve muvazzaftır. Hayırlar başka ya... Umumi hayırlar yine vazifemiz ama asıl vazifemiz birbirimizi desteklemek, birbirimize yardım

⁶ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.14, no:33748.

etmek, birbirimizin elinden tutmak. Alim cahilin elinden tutacak, zengin fakirin elinden tutacak. Böylece hep bir kütle olarak yürürsek işte o zaman müslüman müslüman olarak yaşar. Kimse de müslümanın belini bükemez, kolunu bükemez.

Niçin? Birliktir, bükülmez.

Sen şu kadınların giydiği incecik çorap var ya, onun iplikleri işte gayet basit, çocuklar bile koparır. Fakat hepsi bir araya geldikten sonra pehlivan bile koparamaz onu.

Bunun hepsini biz biliyoruz. Bildiğimiz halde yine birbirimize arka çeviririz, birbirimizi katiyen desteklemeyiz. Onun için yıkım yıkım üstüne, yıkım yıkım üstüne, en nihayetinde bakarsın ki mahv u perişanlık ortalığı siler gider.

Tarihte silinen insanları hepiniz okumuş insanlarsınız. Tarihte silinen insanlar niçin silinmiş acaba? Tarihte bugün unutulmuş, ancak adları kalmış orada... Neden bunlar mahvoldular, neden silindiler tarihten?

İşte bunlar hep birbirlerine destek olmadılar, büyüklerine uymadılar, Allah'ın emirlerini dinlemediler. Nihayet böylece perişan oldular gittiler.

g. Veren El Üstündür

Ahmed ibn-i Hanbel, Beyhakî, Ebû Dâvud ve Hâkim, Mâlik ibn-i Nadle el-Cüşemî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

الْأَيْدِي ثَلَاثَةٌ، فَيَدُ اللَّهِ الْعَلْيَا، وَيَدُ الْمَعْطَى الَّتِي
تَلِيهَا، وَيَدُ السَّائِلِ لِلسَّائِلِ؛ فَأَعْطِ الْفَضْلَ، وَلَا
تَعْجِزْ عَنْ نَفْسِكَ

(حم. ق. د. ك. عن مالك بن نضلة الجشمي)

RE. 192/6 (*El-eydi selâsetün, feyedu'llâhi'l-ulyâ, ve yedü'l-mu'ti'lleti telîhâ, ve yedü's-sâili's-süflâ, fea'ti'l-fadle, ve lâ ta'ciz an nefsike.*)

(*El-eydi selâsetün*) “Eller üçtür! (*Feyedu'llâhi'l-ulyâ*) Allah’ın eli en yüksek olanıdır. O her şeyin üstündedir.

Orada bir el var, ama o el nasıl el? Senin elin gibi benim elim gibi değil. Etten kemikten değil, o Allah’ın kudret eli. Ama onu böyle tavsif ediyor anlatıyor, başka türlü anlatılmaz ki bize. Bize anlatmak için “Allah’ın eli” diyor.

(*Bi-yedihî'l-mülk*) “Mülk onun elinde.”

Bak hududu bulunmayan bir boşluk var, içerisinde sayısı bilinmeyen mevcudât var. Yıldızlarının çeşitleri ile beraber sayısını şu kadardır diyebilecek bir kimse yok.

⁷ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.459, no:1406; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.473, no:15931; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.148, no:3362; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.97, no:2440; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.566, no:1483; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.198, no:7674; Mâlik ibn-i Nadle el-Cüşemî RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.358, no:16047; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.50, no:10231.

Aklıma geldi, Hz. Üftade diyor ki:

“—Allah-u Teâlâ Hâlık'tır. Bu dünyayı halketti de hâlıklığı bitti değil Allah'ın. Allah-u Teâlâ her gün Hâlık, her gün kim bilir ne kadar mahlûk yaratıyor?

İşte dünyaya gelen insanlar da öyle değil mi? Geliyoruz bir taraftan, o gelişler Allah-u Teâlâ'nın halk etmesi iledir. Allah-u Teâlâ'nın daha ne kadar mülkü vardır ki, onların da Hâlık'ıdır. Ama bizim haberimiz yoktur.

(Ve yedü'l-mu'ti'lleti telîhâ) “Sadaka verenin eli de ondan sonradır, onun altındadır.” Allah'a yakınlık sadaka verışı nisbetinde oluyor demek. Ne kadar vergin bol olursa, senin elin Allah'ın eline o kadar yakın oluyor.

(Ve yedü's-sâili's-süflâ) “İsteyenin ile ise en aşağı olandır. *(Fea'ti'l-fadle,)* Böyle olduğu için malının artanını ver! *(Ve lâ ta'ciz an nefsike)* Kendi nefsinin de zor durumda bırakma!”

Senin artık olan o malın, fazla olan malın yani ihtiyacından fazla olan malın diyecek, ama şimdi bizim ihtiyacımızdan fazla deyince bize pay çıkıyor oradan.

Niçin? İhtiyacımızın sonu yok. Biz istiyoruz ki dünya durduğu müddetçe bizim servetimiz çoğalsın. Yani dünyada yüz bin sene yaşasak, bizi yüz bin sene besleyecek servet olsun bizde... Bu fazlalık işte, buna bir türlü akıl erdiremiyoruz.

Fazlalık, bugünkü gıdandan fazla olan fazlalıktır. Bugün seni besleyen yiyeceğin içeceğin zahiren

var ya, o senin için lazım; fakat yarın için lazım değil. Yarın yaşayacağın da meçhul, yarın sana verilecek rızık da muhakkak gelecek.

Rasûl-ü Ekrem SAS bir gün Bilal-i Habeşî RA'ın evini ziyarete gitti. Rasûl-ü Ekrem SAS'deki büyüklüğe bakın!

Bilal-i Habeşî mâlum, Rasûlüllah'ın müezzini. Ama Rasûlüllah SAS Efendimiz, “Ben Peygamberim!” diyerek büyüklük taslamıyor, böyle küçüklerin de ziyaretine gitmenin lüzumunu bize duyuruyor:

“—Bak ben Bilal'in de evine gidiyorum, sen de gel! Sen de git böyle küçüklerinin evine...” diyor.

Bizim büyüklerimiz küçüklerimizin evine hiç gitmez, tenezzül etmez. Gelirse de gururu ile gelir, gururu ile gider. Boş gelir, boş gider yani.

Baktı ki Bilal hurma yığıyor, öbek öbek hurmaları var. “—Ne olacak bunlar Bilal?” dedi.

“—Yâ Resûlallah! Size dışarıdan misafirler geliyor. Misafirler geliyor, bugünkü tabirle devlet adamları geliyor. Diğer devletlerden elçiler geliyor. Bazen olur da hane-i saadette bir şey bulunmayiveriyor. Bulunmayınca, işte ben hemen bu yedekten, bu hazırdan hemen size takdim etmek için bunları saklıyorum burada.” dedi.

“—Yâ Bilal! Yarını düşünme, bunları dağıt! Yarın gelecek misafirim de Allah rızkını yollayacaktır. O da rızkıyla gelecektir, rızkı

yoksa boş gelir boş gider. Ama Allah-u Teâlâ hiçbir kulunun rızkını boş bırakmaz. Binâen aleyh sen bunu boşu boşuna saklama burada, dağıt!” dedi.

Buhârî Hazretleri'nin hadisleri içerisindedir.

Bugün ise biz ne azim felaketlerin içerisindeyiz. Allah muhafaza etsin... Allah cümlemizi affetsin...

(Ve lâ ta'cizü an nefsike) “Fakat verirken de kendi nefsinin zor durumda bırakma!”

Rasûl-ü Ekrem SAS'e bir kere bir kadın geldi de yardım istedi. Rasûl-ü Ekrem üzerindeki gömleği çıkardı verdi. Verince, üzerinde namaza çıkacak elbisesi kalmadı. Galiba birkaç vakit namaza çıkamadı. Onun üzerine Cenâb-ı Hak âyet-i kerîme ile, “Öyle elleri boş kalacak, yani elleri kilitlenip kalacak durumda verme!” dedi.

Sadakayı vereceksin ama, kendin ve çoluk çocuğunu da aç bırakmamak şartıyla. Onların da nafakalarını ayırmak suretiyle. Yani hepsini vermeyeceksin; bir miktarını çoluğuna çocuğuna, kendine ayıracaksın, ondan fazlasını da vereceksin.

h. İmanın Ta'rifi

İbn-i Mâce, Taberânî, Temmâmü'r-Râzî, Beyhakî ve Hatîb-i Bağdâdi, Hz. Ali RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ، وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ، وَعَمَلٌ
بِالْأَرْكَانِ

(ه. طس. تمام، هب. خط. عن علي)

RE. 192/7 (*El-îmânü ma'rifetün bi'l-kalbi, ve kavlün bi'l-lisâni, ve amelün bi'l-erkâni.*)

Bu imanı tarife geldi de. Bu imanın tarifinde buyuruyorlar ki: (*El-îmânü ma'rifetün bi'l-kalbi*) “İman, kalp ile bilmek, (*ve kavlün bi'l-lisâni*) lisan ile söylemek, (*ve amelün bi'l-erkâni*) ve erkân ile amel etmektir.”

“*Lâ ilâhe illa'llâh, Muhammedün rasûlü'llâh*” diye daire-i imana giriyoruz ya, bu iman nedir?

(*Ma'rifetün bi'l-kalbi*) “Kalbin, gönlün bilişidir.”

Kalbi bildi ki, bu varlığın bir sahibi var, bu mevcudatın sahibi var, buna inandı.

⁸ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.74, no:64; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.262, no:8580; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.VII, s.93, no:2024; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.47, no:16; Ukaylî, *Duafâ*, c.VIII, s.178, no:1901; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.II, s.190, no:691; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.342; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ'*, c.II, s.664, no:1174; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.106; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.255, no:79; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.23, no:2; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.63, no:10260.

(*Ve kavlün bi'l-lisân*) Bu inancına, kalbin marifeti ile beraber, dilin de iştirakı ile, “*Lâ ilâhe illa'llâh, Muhammedün rasûlü'llâh*” demesi gerekir.

(*Ve amelün bi'l-erkânî*) “Bu lisânen söylediği sözü, dili ile söylediğini azaları ile da isbat etmesi.”

Erkanı üzerine amelini yapmasıyla dilinin söylediğini tasdik, dili de kalbin söylediğini, inancını izhar oluyor ki, işte buna iman diyorlar.

Onun için bu iman meselesinde bizim mezhebimizin kavli:

“—Dil ile ikrar kalp ile tasdik.” Fakat muhaddisînin kavli:

“—Dil ile ikrar, kalp ile tasdik, erkânî üzere amel etmek.” Muhaddisînin kavli bunun üzerinde toplanmıştır.

Çünkü Cenâb-ı Peygamber ashab-ı kiramla beraber oturuyorlardı, Cibril AS geldi, sordu. İmandan İslâmiyet'ten sordu. Cenâb-ı Peygamber de iman şudur, İslâm budur diye anlattı. Bir de ihsanı sordu, ihsanı da anlattı.

Bunlar için diyorlar ki iman üç şeyden ibarettir. Cibril AS bu üçü sordu. “İman nedir?” dedi anlattı, “İslâm nedir?” dedi anlattı, “İhsan nedir yâ Rasûlallah?” dedi, onu da anlattı.

Şimdi, “İman ile İslâmiyet şeriattir; ihsan da tarikattır.” demiş.

Amelün bi'l-erkân, yani denilen şeyi güzel bir şekilde yapabilmek, ki işte ona ihsan tâbir ediyorlar. İmanın üst noktası. İman *Lâ ilâhe illa'llah*'tan başlıyor fakat yüксеle yüксеle bir yere çıkacak tabi. Yükseldiği yer ihsan makamı. İhsan makamı, daima kulun her an için Allah-u Teâlâ'yı zikredici olması makamıdır.

Şimdi şu da var bakınız, dikkat edin:

Allah'a vuslat derler. Allah'a vuslat nasıl olur? Allah şurada da gidelim ona kavuşalım mı? Bu kavuşma mıdır vuslat?

Bu imkânı olmayan bir şey. Dünyada Allah'ın bir vücudu yok ki ortada, gidelim ona kavuşalım da vuslat hâsıl olsun.

Vuslat nedir? Vuslat, Allah-u Teâlâ'nın şu mülkünde tasarruf kâmilen Allah'ın elindedir. Hiçbir zerrenin, hiçbir yaprağın kendi kudretiyle hareketi yoktur. Bütün ecrâm Allah-u Teâlâ'nın kuvvetinde olduğuna kanaatin geldi mi, vuslat sende hâsıl olur.

Bu kanaati içerisine yerleştirebiliyor musun?

Bütün zerrât, bütün mevcudât Allah-u Teâlâ'nın emri olmadıkça hiçbir hareket yapamazlar. Buna inanç oluyor mu?

“—Yok efendi, olur mu öyle şey? Herkesin bir arzusu bir planı var. O arzularına göre insan hareket eder.”

Ha sen onu öyle, “Ben kendi arzuma göre hareket ediyorum.” dersen, vuslattan çok uzak kalırsın. Vuslat, bütün ecrâm, yerde gökte ne varsa, hepsi Allah-u Teâlâ'nın emrinde, onun tasarrufu

altındadır.

Onun için bir tesbihte, büyüklerin tesbihinde diyor ki;

سُبْحَانَ مَنْ لَّا يَقَعُ فِي مَلِكِهِ إِلَّا مَا يَشَاءُ

(*Sübhâne men lâ yekaa fî mülkihî illâ mâ yeşâ'*)
“Mülkünde dilediğinden başkası olmayan Allah, her türlü noksandan münezzehtir.”

Biz mikrop filan diyoruz ya hani, korkuyoruz, ödümüz kopuyor her türlü şeyinden. Bu Allah'ın bir mahlûkudur. Kendi başına kudreti yoktur onun. O, kime tasallut ettiriyorsa, kimin üzerine yolluyorsa orada faaliyetini icrâ eder, başka yerde yapamaz. Kimin canının alınması lazımsa onlara bulaşır. Ama ona şimdi biz deriz ki:

“—Şimdi bizim aşlarımız var, onları yaptık mı kurtuluruz, kurtarıyoruz paçayı.”

O sana göre, bana göre. Ehl-i vuslata göre Allah'ın dediğinden başka hiçbir şey olmaz. İsterse aşının içine gir, böyle her tarafını aşı kaplasın, o mikrop sana yine bir delik bulur bulaşır, yine sende yapacağını yapar. Eğer Allah-u Teâlâ murad ediyorsa...

Bu meseleye herkesin tabi aklı da ermez. Bu işte imanın içteki yerleşmesinin bir eseridir. İman bu derece yerleşti miydi, “Ha, ben o Allah’ın kuluyum!” der.

Geçen gün bizim vâiz efendi de bunu güzel dile getirmişti ya. Yani insanı Allah-u Teâlâ yaratmış, o kadar da güzel hâmilerimiz, hâfızlarımız var ki meleklerden, hiçbirinden haberimiz yok onların. Yediğimiz yemeği zannederiz ki dişlerimiz çiğniyor, karnımıza da giriyor. İşte orada midemiz çalışıyor çalışıyor, ondan sonra çeşitli eziyor büzüyor, kan olup süzülüyor; işte bir taraftan idrarı, bir taraftan büyük abdesti dışarıya çıkarıyoruz. İşe yarayanları da içeride kalıyor.

Bu zanneder misin ki kendiliğinden oluyor? Orada ne kadar muvazzaf melek var haberimiz yok hiç birisinden. İnkâr edersen başka. Ama Allah-u Teâlâ’nın kudreti bununla kâim. O meleklerle bizi böyle yaşıyor işte, muhafaza ediyor. Onun gizli, görünmez askerleri...

Şimdi tuhaf olan şey burası. Şimdi bir mikrop diyorlar, ödümüz kopuyor hepimizin. Kim dedi bunu? İşte filan yerdeki gâvur bunu bulmuş. Bunun adına şu mikrop demişler, şöyle zarar yapıyormuş böyle zararı yaparmış. Ona mum yapıyoruz.

“—Aman çocuğum, düşen ekmeği alma, bırak mikropludur o!”

“—Yıkayayım!”

“—Yok yok, bırak dursun, mikroplu...”

Yapıştırdık ona, o gavur onu dedi, o da bize geldi. Biz de şimdi o mikroba mum yapıştırdık, ödümüz kopar. Ama “Allah dedi!” deyince başlıyoruz düşünmeye! Yahu Allah mı büyük, o mu büyük?

O da Allah’ın bir mahlûku yahu! Evet Allah ona bir ilim vermiş onu fenle bulmuş, ispat etmiş ama o da bulduğu da Allah’ın bir mahlûkudur yine.

Kudretini gösteriyor ki Allahu Celle ve A’lâ:

“—Bak gözünle göremediğin şu ufacık şeyle senin canına okuyorum ben!” diyor.

Senin canına okuyan o mikrop değil Allahu Celle ve A’lâ... O ufacık gözünle göremediğin mahlûkla seni bizi perişan ediyor. Bütün memleket rahatsız oluyor.

Ama o ufacık mikrobun ne kudreti olur yahu? Elimizle tutamıyoruz, gözümüzle de göremiyoruz. Ama mikroskopla filan görünüyormuş, ufacık bir şeydir, zerredir. Zerre bile değil. Yani zerreyi yine insan güneş doğunca bakıyorsun, birçok zerrât gözünün önünde görülüyor o. O ondan da çok ufak, yüzbinlerce defa ufak. E bu kadarcık ufak bir şey nasıl olur da insanın canına okur?

“—E okur, Allah okutuyor işte.”

Buradan sen dersini alacaksın ki Allah’taki kudreti müşahede için veriyor Allah bunları. Sen gör bendeki kudreti! Bak şu ufacık mikrobun hakkından da gelemiyorsun.

“—Aman suları şöyle yapın, aman yemeklere böyle dikkat edin! Aman vücutlarınıza böyle dikkat edin!”

“—Niçin yahu?”

İşte o ufacık gözünle göremediğin mikrop canımıza okumasın diyerekten. Korkumuz ondan. Ama hiç demiyoruz ki bu mikrobu sahibi Allah’tır, ona sarılalım da, “Yâ Rabbi, bizi sen muhafaza et. Biz onun hakkından gelemeyiz!” diyelim,

“—Yok işte filan iğne buna iyi gelir, filan bilmem ne buna iyi gelir.”

Allah affetsin hepimizi de...

Onun için kalbin yakîni lazım. İşte yakîn dedikleri, o kanaat gelecek ki, Allah’ın dediğinden başka bir şey olmaz. Bütün eşyanın mâliki Hz Allah’tır, başkası değil.”

Onun için;

سُبْحَانَ مَنْ لَّا يَقَعُ فِي مَلِكِهِ إِلَّا مَا يَشَاءُ

(*Sübhâne men lâ yekaa fî mülkihî illâ mâ yeşâ*)

“Mülkünde dilediğinden başkası olmayan Allah, her türlü noksandan münezzehtir.”

Madem ki bu mülk onundur, mülkündeki tasarruf da onundur. Bu ev seninse, senin evinin içerisinde kimin hükmü geçer? Senin hükmün geçer, çünkü ev senindir. Ev senin olunca senin hükmün geçiyorsa, bu mülk de Allah’ındır, Allah’ın sözü geçer burada.

i. Dil ile İkrar, Kalp ile Tasdîk

Şîrâzî ve Deylemî, Hz. Aîşe RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

الْإِيمَانُ بِاللَّهِ؛ إِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ، وَتَصْدِيقٌ بِالْقَلْبِ،
وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ

(الشيرازى والديلمى عن عائشة)

RE. 192/8 (*El-îmânü bi'llâhi; ikrârun bi'l-lisâni, ve tasdîkun bi'l-kalbi, ve amelün bi'l-erkâni.*)

(*El-îmânü bi'llâhi*) Allah'a iman; (*ikrârun bi'l-lisâni*) dil ile ikrar, (*ve tasdîkun bi'l-kalbi*) kalb ile tasdik, (*ve amelün bi'l-erkâni*) ve aza ile amel etmektir.”

Hz. Âişe'den vârid olan bu hadis, öteki hadisi teyid eder. Lafızları ayırıcıdır. Yalnız şu kadar var ki, Ashab-ı Kiram hazretleri ve muhaddisîn söze çok dikkat etmişlerdir. Peygamber SAS'ın mübarek fem-i saadetlerinden nasıl sâdır olduysa, onu öyle nakletmek lâzım! Ona bir ek, bir çıkarma yaptın mı onu muhaddis kabul etmez. Muhaddisin kabul ettiği, Peygamber SAS'ın ağzından nasıl çıktıysa öyle söyleyebiliyorsan, ona hadistir der. Öyle söyleyemiyorsan, mevzûdur der. Ama başka hadisler onu te'yid edince o mevzûluktan çıkar.

⁹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.23, no:3; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.58, no:10246.

Orada, “Evvelâ gönlün bilmesi, sonra dilin de onu tasdik etmesi...” dedi. Burada, “Evela dil söyleyecek, sonra da dilinin söylediğini gönül tasdik edecek.” dedi.

(*Ve amelün bi'l-erkâni*) “Dilin söylediye, gönlün de inandıysa, o inandığını ve söylediğini tatbik edecek.” İmanın icapları nelerdir, İslâm'ın icapları nelerdir onu da yapacak.

Çünkü iman ile İslâm bir vücuttur, ayrılmaz. İman başka İslâm başka, öyle iş yok. İman ile İslâm şu bizim bir vücudumuz var ya, o vücudumuzun bir içi var, bir de dışı var. Bunun içini ayırırsak dışı yaşamaz, dışını çıkarırsak içi yaşamaz. Kemiklerimizi çıkarsak, derilerimizi soysak, içimizde bizim kalbimiz var, kalp bizi yaşıyor değil mi? “Kalp kâfi, ne lüzüm var bu kalabalığa, atalım bunları dışarıya!” diyebilir miyiz?

Ha, attığımız vakitte sen de gidersin dünyadan. Niçin?

İçi kaldıralım da dışı dursun. İçinden hangisini kaldırırsan dışı da durmaz. İçinden kalbini çıkarsan olmaz, ciğerini çıkarsan olmaz, mideni çıkarsan olmaz, böbreğini çıkarsan olmaz, bağırsağını çıkarsan olmaz. İç de lazım, dış da lazım. İman ile İslâmiyet dış ile iç gibidir, ikisi bir vücuttur. Onun için iman dediğin vakitte İslâmiyet de orada mevcut, İslâmiyet denildiği vakitte iman da orada mevcut.

j. İmanın Şartları

Ahmed ibn-i Hanbel ve Neseî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan; Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Âmir ve Ebû Malik'ten; Nesei, Enes ibn- i Mâlik RA'dan; İbn-i Asâkir, Abdurrahman ibn-i Ganem RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

الإِيمَانُ ؛ أَنْ تَؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ،
وَالْمَلَائِكَةِ، وَالْكِتَابِ، وَالنَّبِيِّينَ، وَالْمَوْتِ،
وَالْحَيَاةَ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَتَؤْمِنَ بِالْجَنَّةِ، وَالنَّارِ،
وَالْحِسَابِ، وَ الْمِيزَانَ، وَتَؤْمِنَ بِالْقَدَرِ كُلِّهِ،
خَيْرِهِ وَشَرِّهِ؛ فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَقَدْ آمَنْتَ

حم.ن. عن ابن عباس؛ حم. عن أبي عامر وأبي مالك؛ ن. عن أنس؛ كر. عن عبد الرحمن بن غنم

RE. 192/9 (*El-imânü; en tü'mine bi'llâhi, ve'l- yevmi'l-âhiri, ve'l- melâiketi, ve'l-kitâbi ve'n- nebiyyîne, ve'l-mevti, ve'l-hayâti ba'de'l- mevti, ve tü'mine bi'l-cenneti, ve'n-nâri, ve'l-hisâbi, ve'l-mîzâni, ve tü'mine bi'l-kaderi küllihî, hayrihî ve şerrihî; feizâ fealte zâlike fekad âmente.*)

¹⁰ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.319, no:2926; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.I, s.191, no:112; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.169, no:4832; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.193, no:114; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Asâkir, c.XXXV, s.312; Abdurrahman ibn-i Ganem RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.26, no:14; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.54, no:10238.

Şimdi imanı tarif etti. İman, bir kelime söylüyoruz, işte *Lâ ilâhe illa'llah* dedik mi oradan içeriye girdik diyoruz. Fakat bu neymiş?

(El-imânü) “İman, *(en tü'mine bi'llâhi)* Allah'a, *(ve'l-yevmi'l-âhiri)* ahiret gününe, *(ve'l-melâiketi)* meleklerle, *(ve'l-kitâbi)* kitaba, *(ve'n-nebiyyîne)* peygamberlere, *(ve'l-mevti)* ölüme, *(ve'l-hayâti ba'de'l-mevti)* ölümden sonraki hayata inanman; *(ve tü'mine bi'l-cenneti)* Cennete, *(ve'n-nâri)* Cehenneme, *(ve'l-hisâbi)* hesaba, *(ve'l-mîzânî)* mizana inanman; *(ve tü'mine bi'l-kaderi küllihi)* kaderin hepsine, *(hayrihî ve şerrihî)* hayrına ve şerrine inanmandır. *(Feizâ fealte zâlike fekad âmente)* Böyle yaptığın takdirde, bunların hepsine böyle inanırsan, iman etmiş olursun.”

Öldükten sonraki hayata kafalar takılıp kalıyor. O kafalarındakıldığı yerde iman olmaz. İman, mevtten sonraki hayata inançla olur.

Bunun arkasında iki hadis daha var ama, bu hadisi de yine gelecek dersimizde izah ederiz. Alttakiler ile beraber uzunca olur. Vaktimiz de gelmiştir.

Allah cümlemizi affetsin... Tevfikat-ı samedaniyesine mazhar eylesin... Allah bize de o Ensar denilen kavmin imanını gibi iman nasip etsin...

Şimdi bugün iman bilginin altında değil, iman içtedir. O içteki imanını Allah verir adama... Onun için Allah'a iyi bağlanıp, Allah'tan o imanını istemek lazım. O çarşıdan alınmaz, kitaptan alınmaz, bilgiden alınmaz; o Allah vergisi bir şeydir.

Onun için Allah-u Teâlâ bize öyle bir iman versin ki, biz kardeş gibi böyle, Ensar nasıl sarılmıştı birbirine. Mekke'den geldi muhacirler, evlerini barklarını bırakmışlar tabi orada, hiçbir şeysiz geldiler. Medineliler dediler ki:

“—Hoş geldiniz, sefa geldiniz! Ne endişe ediyorsunuz! İşte ev, işte tarla, işte bahçe, işte dükkân... Ev istiyorsan işte, bir odası senin, bir odası benim!” dediler.

Mekkeli muhacirler bunların hiçbirisine tenezzül etmedi:

“—Eviniz mübarek olsun!” dediler, “Malınız mübarek olsun!” dediler, “İşleriniz mübarek olsun!” dediler. “Bize çarşuyu pazarı gösterin kâfi. Biz alışveriş yapmasını biliriz, Allah da rızkımızı verir, karnımızı doyururuz.” dediler.

Ama gösterilen insaniyete bak! Ne büyük fedakârlık yapıyorlar!

Allah cümlemize affetsin... Onların hep isimleri de yazılıdır Buhârî Hazretleri'nin kitabında, filan falanla kardeş oldu, filan falanla kardeş oldu diye. Rasûl-ü Ekrem onları bir de kardeş yaptı birbirlerine... Mü'minlikte toptan bir kardeşlik var ama bir de fert fert böyle kardeşlik yapıldı. Ana baba kardeşliğinden daha mühim bu kardeşlik.

Allah!..

O günleri biz göremeyiz ama işte o günlerin tadı ile yaşıyoruz. Yani bugünkü yaşayışımız o günün tadıdır. Allah onun tadını bizim

ağzımızdan almasın. Kıyamete kadar onların sohbetlerinden istifade ederek, hayatlarımızı onların hayatlarına uydurmak suretiyle yaşayışı Cenâb-ı Hak bizlere nasib ü müyesser eylesin...

Ama bugün bunun yerini bir hırs yakalamıştır. Bunların yerini bir hırs yakalamıştır, kimsenin gözünü bir şey görmüyor. Herkesin gözünün gördüğü, aklının kafasının işlediği tek şey parayı toplayabilmek, paraya sahip olabilmek. Bütün akıllar burada dönüyor. İşte bu büyük bir felaket! Memleket ikiye bölünüyor, dörde bölünüyor, sekize bölünüyor kimsenin aklının işi değil. Ne olursa olsun, “Benim para nereden gelecek bana?” herkes oraya bakıyor. Kafasını bu tarafa katiyen çevirmiyor, gözünü de çevirmiyor Çevirse felaketi görecek. Felâketi görünce aman diyecek, sarılacak.

İnsan felâketi görünce nasıl sarılır birbirine, öyle sarılacak ama göremiyor. Göremediğinin sebebi dünya... Dünyaya öyle bir bağlanmış ki bu insanlar, o bel bağlamanın neticesinde başka şeyi görmesine imkân yok. Onun için dinin şöyle oluyormuş, ahiretin böyle oluyormuş, aklının işi değil.

Ama bunun izahı da çok geniş ha. Bunu iyi düşünürseniz hepsini kolaycacık bulursunuz.

İnsan neden bu dünyaya bu kadar meylediyor? Kızlarının başını açmış, ailesini açmış, nedir bu sefahatin sebebi?

Sebebini ararsan, hep dünyayı görürsün.

Bu dünyaya bu kadar meyleden insanın ahiretten ne haberi olacak, Allah'tan ne haberi olacak, Peygamber'den ne haberi olacak? Çoğu münkir bunların...

Onun için, ne gelirse Allah'tan gelir vesselâm!
Allah cümlemizi affetsin...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

